

تحلیل محتوا براساس تکنیک ویلیام رومی و حیطة‌ی شناختی بلوم

(مورد مطالعه: کتاب کار تفکر و پژوهش پایه ششم ابتدایی سال تحصیلی ۱۳۹۴)

نام نویسندگان:

آيسان کریمی^۱، امير بهرادفر^۲ و رقيه پورعلی اصل^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تحلیل محتوای تصاویر و فعالیتهای پیشنهاد شده کتاب تفکر و پژوهش ششم ابتدایی ۱۳۹۴، بر اساس تکنیک رومی و تحلیل فعالیتهای یادگیری کتاب، شامل فعالیتهای خارج از کلاس و خودارزیابیها بر اساس حیطة‌ی شناختی بلوم است. روش مورد استفاده در این پژوهش تحلیل محتوا است. جامعه‌ی آماری، کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان سال ۱۳۹۴ است. با بررسی یافته‌ها و نتایج، ضریب درگیری بدست آمده از تصاویر ۰/۳ می‌باشد که نشان می‌دهد طبق الگوی ویلیام رومی، کتاب دارای تصاویر فعال نمی‌باشد. همچنین در بخش تحلیل فعالیتهای محور بودن کتاب، ضریب درگیری ۲ بدست آمد که نشان می‌دهد کتاب فعالیتهای محور است. در بخش تحلیل براساس حیطة‌ی شناختی بلوم، مشخص شد ۲۵/۹۲٪ فعالیتهای کتاب، در سطح ارزشیابی است. این تحلیل نشان داد که فعالیتهای کتاب شامل سطوح بالای حیطة‌ی شناختی است. همچنین پیشنهادهای برای بهبود کیفیت و کمیت کتاب تفکر و پژوهش، مانند دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان، فراهم کردن امکانات آموزشی، توجه به سطوح مختلف شناختی و غیره، ارائه گردیده است.

کلیدواژه: تفکر و پژوهش، ویلیام رومی، حیطة‌ی شناختی بلوم.

مقدمه

امروزه نظام آموزش و پرورش هر کشور به دنبال شناسایی عوامل موثر بر فرآیند یاددهی - یادگیری فراگیران است و در جهت رشد و تعالی اهداف مورد نظر و راهکارهای رسیدن به آنها گام بر می‌دارد. در میان عوامل موثر در تعلیم و تربیت، توانش‌های ذهنی و الگوهای تفکر فرد از جمله‌ی خصوصیات فردی است که انگیزش تحصیلی و به تبع آن پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز را رقم خواهد زد (Sternberg, ۱۹۹۵). برای تحول برنامه‌های آموزش و پرورش این

^۱ دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس علامه طباطبایی ارومیه، aysan.karimy@gmail.com (نویسنده‌ی مسئول)

^۲ دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، مرکز علامه طباطبایی سبزوار

^۳ دانشجوی کارشناسی زیست‌شناسی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس علامه طباطبایی ارومیه

چالش وجود دارد که، نه تنها یک فرد نخبه، بلکه همه‌ی افراد را قادر سازند که متفکرانی موثر باشند. یادگیرندگان باید آگاهی‌شان را از خود به عنوان متفکران و یادگیرندگان گسترش دهند، راهبردهایی را برای تفکر موثر تمرین کنند و منش تفکر که در طول زندگی به آن نیاز دارند، گسترش دهند. تصویری که از اهداف در چشم انداز بیست‌ساله‌ی کشور ترسیم شده است و فرآیندی که در نقشه‌ی جامع علمی کشور و سند تحول راهبردی پیش‌بینی شده، نیازمند تربیت نسلی فکور و اندیشمند است. "تحول در آموزش و پرورش به این معناست که مولفه‌های آموزش و پرورش براساس فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی و با توجه به هویت و فرهنگ ایرانی باز آفرینی شود تا بتواند فرزندان این مرز و بوم را به نوعی تربیت کند که به مراتبی از حیات طیبه دست یابد (دانشور و همکاران، ۱۳۹۱: ۳). نظام آموزشی فعلی کشور، یک نظام متمرکز و برنامه‌های درسی آن منحصر به کتاب درسی است که در کل کشور استفاده می‌شود. این در حالی است که با توجه به تنوع و تعداد اقوام و گونه‌های جمعیتی و مشکلات ناشی از آن، رشد سریع علوم و تکنولوژی، تغییر سریع در هنجارها و ارزش‌های اجتماعی، ضرورت دارد که کتاب‌های درسی با دقت کافی و تا حد امکان، عاری از عیب و نقص و مطابق با اهداف تعیین شده و اصول علمی تالیف گردد. در این مورد، بررسی محتوای کتاب‌های درسی می‌تواند به روشن شدن مسئله کمک کند و نقاط قوت و ضعف احتمالی کتاب‌های درسی را برای اصلاح و تغییر احتمالی محتوا، متناسب با اهداف تعیین شده و اصول علمی در اختیار مدیران، برنامه‌ریزان و مولفان کتاب‌های درسی قرار دهد (یارمحمدیان به نقل از جعفری هرندی، نصر، میرشاه جعفری، ۱۳۸۷: ۳۴).

سیدی (۱۳۸۶)، تحلیل علوم چهارم ابتدایی و زمانی (۱۳۸۷)، تحلیل هدیه‌های آسمانی، به روش رومی و جعفرخانی (۱۳۸۸)، تحلیل کتاب‌های تاریخ راهنمایی را به روش شناختی بلوم انجام داده‌اند. کرمی و همکاران (۱۳۹۲) نیز کتاب ریاضی اول متوسطه را بر اساس تکنیک رومی و حیطة شناختی بلوم انجام داده‌اند. آقای علیرضا عبدی الوار (۱۳۹۳) در پایان‌نامه‌ی خود به بررسی "تحلیل محتوای کتاب تفکر و پژوهش پایه‌ی ششم دبستان بر اساس ابعاد تفکر از دیدگاه مارزینو" پرداخته و نمونه‌ی آماری تحقیق کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان تشکیل داده و نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که در این کتاب به ترتیب به مولفه‌های مهارت محوری، تفکر، فرآیند تفکر و فراشناخت بیش‌ترین توجه و مولفه‌های تفکر انتقادی و تفکر خلاق کم‌ترین توجه شده است. در مجموع کتاب کار و راهنمای تدریس در بین مولفه‌های محتوای مربوط به تفکر به مولفه‌های محتوا به عنوان رویکرد تحقیق بیش‌ترین توجه و مولفه‌های محتوا به عنوان الگو و استعاره کم‌ترین توجه شده است. نتایج آزمون‌های دو نشان داد که به ابعاد تفکر و زیر مولفه‌های آن توجه یکسانی نشده است؛ پس بهتر است با داشتن دید کل‌نگر به همه‌ی ابعاد تفکر توجه متناسب داشت. با بررسی پیشینه، پژوهشی در مورد میزان فعال بودن کتاب تفکر و پژوهش سال ششم ابتدایی، انجام نگرفته است؛ بنابراین ما بر آن شدیم که این کتاب را براساس دو الگو، مورد بررسی قرار دهیم تا میزان فعال بودن کتاب و سطوح حیطة شناختی را مشخص کنیم.

سوال‌های پژوهش

۱. آیا از دیدگاه رومی، کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، دارای تصاویر فعال می‌باشد؟
۲. آیا با توجه به تکنیک رومی، کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، فعالیت محور می‌باشد؟

۳. آیا کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، سطوح بالای حیطه‌ی شناختی بلوم را در بر گرفته است؟

روش پژوهش

تحلیل محتوا یک روش پژوهش منظم برای توصیف عینی و کمی محتوای کتاب‌های درسی و مقایسه‌ی ساختار محتوا با اهداف برنامه‌ی درسی است (یارمحمدیان، ۱۳۸۶: ۱۵۰ به نقل از نیک نفس، ۱۳۹۲: ۱۳۱).

۱. کمی: شیوه‌ی نظام‌مند، عینی و کمی برای اندازه‌گیری متغیرها (شاخص تحقیقات کمی) و تجزیه و تحلیل آن‌ها است (ایمان، ۱۳۹۰: ۱۹).

۲. کیفی: کتاب درسی متضمن مفاهیم و ابعاد کیفی نیز می‌باشد که اغلب بخش (ناآشکار) و پنهان محتوای آموزشی را تشکیل می‌دهد. به اعتقاد برخی از صاحب‌نظران این بخش از کتاب بسیار مهم‌تر و موثرتر از (بخش آشکار) است (میرزای، ۱۳۹۲: ۵).

در پژوهش حاضر، دو روش تحلیل محتوای رومی و اهداف حیطه‌ی شناختی بلوم مورد استفاده قرار گرفته است. در این پژوهش، بر اساس روش رومی، واحد تحلیل در بخش تحلیل تصاویر، کلیه‌ی تصاویر و در بخش تعیین شاخص فعالیت‌های پیشنهاد شده، کلیه‌ی فعالیت‌های کتاب می‌باشد. کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان سال ۱۳۹۴ به عنوان جامعه‌ی آماری پژوهش مورد انتخاب قرار گرفته است. البته لازم به ذکر است که این کتاب دارای متن مستقل نیست، به همین دلیل واحد تحلیل در بخش متن حذف می‌شود. در بخش ارزشیابی و تحلیل تصاویر، ۱۷ تصویر که شامل کلیه‌ی تصاویر کتاب است انتخاب و کدگذاری گردید. در بخش ارزشیابی و تعیین شاخص فعالیت‌های پیشنهاد شده ۲۰ صفحه به صورت تصادفی انتخاب و تعداد فعالیت‌ها شمارش شد.

به منظور تحلیل تصاویر در تکنیک رومی از فرمول ارائه شده، استفاده و به روش زیر کدگذاری گردید: تصاویری که فقط به منظور توضیح مطلب به کار گرفته می‌شوند، کد (a)؛ تصاویری که از فراگیر می‌خواهد تعبیر و تفسیر را انجام دهد، کد (b)؛ از مقوله‌های فوق، مقوله‌ی a غیر فعال، مقوله‌ی b فعال است. برای محاسبه شاخص درگیری در تصاویر می‌توان مجموع مقوله‌های فعال را بر مجموع مقوله‌های غیر فعال تقسیم نمود (کرمی، اسدیگی، کرمی، ۱۳۹۲: ۱۷۳).

شاخص درگیری فعالیت‌های پیشنهاد شده: برای تعیین شاخص درگیری در فعالیت محور بودن کتاب، ابتدا تعداد ۲۰ صفحه از کتاب به صورت تصادفی انتخاب و سپس تعداد فعالیت‌های صفحات انتخاب شده، شمارش و بر تعداد کل صفحات تقسیم شد.

تفسیر نتایج در روش رومی: اگر شاخص درگیری به دست آمده بین ۰/۴ و ۱/۵ باشد، خوب است و کتاب مورد نظر، کتاب فعالی است ولی اگر شاخص درگیری کمتر از ۰/۴ باشد، کتاب غیر فعال است و بالاتر از ۱/۵ نیز، کتاب بیش از حد به فعالیت پرداخته است و کتاب مناسبی نیست (رومی، ۱۹۶۸).

در بخش تحلیل بر اساس اهداف حیطه‌ی شناختی بلوم، جامعه‌ی پژوهش، کلیه‌ی فعالیت‌ها، فعالیت‌های خارج از کلاس و خودارزیابی‌ها می‌باشد، که کدگذاری گردیدند و پس از شمارش، درصد و فراوانی آن‌ها محاسبه شد. در هر

بخش، سطح هر هدف بر اساس سطوح حیطة شناختی بلوم تعیین گردید. حیطة شناختی به جریان‌هایی که با شناخت و اندیشه انسان سر و کار دارند مربوط است که ۶ سطح دارد: دانش، درک و فهم، کاربرد، تجزیه و تحلیل، ترکیب و ارزشیابی (سیف، ۱۳۸۷: ۱۵).

برای تأمین پایایی از روش محاسبه‌ی پایایی هم زمان چند تحلیل‌گر استفاده می‌شود. چنانچه ضریب همخوانی تحلیل‌گر بیشتر از ۶۰٪ باشد، محقق پایایی نتایج را گزارش می‌کند (ظفری‌نژاد، ۱۳۹۲: ۹۸). برای سنجش پایایی پژوهش کتاب سال ششم دبستان، توسط فرد دیگری به ترتیب روش‌های پژوهش کدگذاری شد. بر طبق جدول (۱) پایایی نتایج اثبات می‌شود.

جدول (۱) ضریب‌های پایایی بر اساس ویلیام اسکات (William Scott)

ضریب پایایی	محورهای تحلیل
۰/۹۲/۵	فعالیت‌های کتاب
۰/۸۰	فعالیت محور بودن کتاب
۰/۷۶/۵	تصاویر

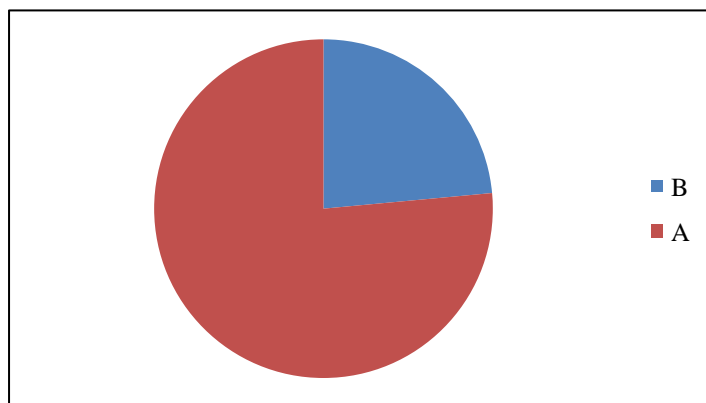
یافته‌های پژوهش

۱. آیا از دیدگاه رومی، کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، دارای تصاویر فعال می‌باشد؟
بر اساس یافته‌های جدول (۲)، شاخص درگیری تصاویر برابر با ۰/۳ است، این شاخص بزرگتر از ۰/۴ است و نشان می‌دهد که کتاب، توانایی فکر کردن را در فراگیران افزایش می‌دهد.

جدول (۲) تحلیل تصاویر کتاب بر اساس الگوی ویلیام رومی

صفحه	۳	۱۰	۱۱	۱۴	۱۷	۱۸	۲۳	۲۵	۲۷	۳۰	۳۳	۳۵	۳۹	۴۱	۴۳	۴۷	۴۸	جمع
کد	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۱۳
a	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	۴
b																		

$$I = \frac{b}{a} = \frac{4}{13} = 0.3$$

شکل (۱) تحلیل تصاویر بر اساس الگوی ویلیام رومی

۲. آیا با توجه به تکنیک رومی، کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، فعالیت محور می‌باشد؟
 در ۲۰ صفحه‌ی بررسی شده ۴۰ فعالیت گنجانده شده بود. طبق یافته‌های جدول (۳)، ضریب درگیری بدست آمده ۲ است که تعیین می‌کند کتاب فعالیت محور است.

جدول (۳) تحلیل شاخص درگیری فعالیت‌های پیشنهاد شده در کتاب

صفحه	۳	۵	۷	۱۰	۱۲	۱۴	۱۷	۲۰	۲۳	۲۴	۲۷	۳۰	۳۳	۳۶	۳۷	۳۹	۴۱	۴۳	۴۷	۴۸	جمع	
کد																						
تعداد فعالیت a	۲	۳	۲	۳	۲	۱	۱	۲	۲	۳	۲	۳	۳	۲	۲	۱	۱	۱	۳	۱	۴۰	
$I = \frac{a}{n} = \frac{40}{20} = 2$																						

۳. آیا کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، سطوح بالای حیطه‌ی شناختی بلوم را در بر گرفته‌است؟
 با توجه به یافته‌های جدول (۴)، کتاب تفکر و پژوهش سال ششم در سطوح بالای بلوم دچار ضعف نیست و مهارت‌های سطح بالا را می‌تواند به خوبی تقویت کند.

جدول (۴) تحلیل بر اساس سطوح حیطه شناختی بلوم

صفحات تحلیل شده فعالیت‌ها: ۲- ۳- ۵- ۷- ۱۰- ۱۱- ۱۲- ۱۴- ۱۷- ۱۸- ۱۹- ۲۲- ۲۳-
۲۴- ۲۵- ۲۷- ۳۰- ۳۳- ۳۴- ۳۵- ۳۷- ۳۸- ۳۹- ۴۱- ۴۳- ۴۵- ۴۶- ۴۷- ۴۸- ۵۱- ۵۳-
۵۵-

تعداد: ۳۲

صفحات تحلیل شده فعالیت‌های خارج از کلاس: ۶- ۷- ۱۰- ۱۳- ۱۵- ۱۹- ۲۹- ۳۳- ۴۰- ۴۲-
۴۴- ۴۵- ۴۷-

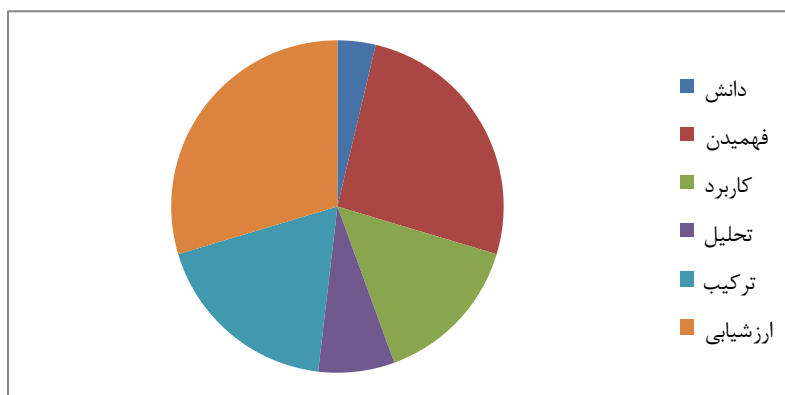
تعداد: ۱۳

صفحات تحلیل شده خودارزیابی‌ها: ۹- ۱۶- ۲۱- ۲۶- ۳۱- ۴۹- ۵۷- ۵۹- ۶۱-

تعداد: ۹

تعداد کل: ۵۴

ارزشیابی		ترکیب		تجزیه و تحلیل		کاربرد		درک و فهم		دانش	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۲۹/۶۳٪	۱۶	۱۸/۵۲٪	۱۰	۷/۴۱٪	۴	۱۴/۸۱٪	۸	۲۵/۹۳٪	۱۴	۳/۷٪	۲

شکل (۲) تحلیل فعالیت‌ها بر اساس حیطه شناختی

بحث و نتیجه گیری

از آنجایی که تحلیل محتوا، نقش بسیار مهمی در بهبود کیفیت و کمیت کتب درسی بر عهده دارد و در این میان کتاب تفکر و پژوهش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، بنابراین هدف این مقاله تحلیل محتوای کتاب تفکر و پژوهش سال ششم دبستان بر اساس تکنیک ویلیام رومی و سطوح حیطة‌ی شناختی بلوم بوده است. پس از تحلیل یافته‌ها با توجه به جدول (۲)، ضریب درگیری تصاویر کتاب ۰/۳ تعیین شد که می‌توان نتیجه گرفت تصاویر کتاب به صورت فعال نمی‌باشد. با تحلیل تصاویر کتاب به این موضوع پی می‌بریم که یکی از دلایلی که باعث پایین آمدن ضریب درگیری شده این است که، در کتاب بیشتر تصاویر فقط برای توضیح در مورد مطلبی خاص به کار برده شده است و تعداد تصاویری که از فراگیر می‌خواهد تا خودش به تفسیر بپردازد، کم می‌باشد. عبدی‌الوار (۱۳۹۳) نیز به این موضوع اشاره دارد تفکر خلاق و تفکر انتقادی در این کتاب، به میزان کمی توجه شده است. از آنجایی که تصاویر نقش بسیار مهمی، در تالیف یک کتاب بر عهده دارند و باید به گونه‌ای باشند که درگیری ذهنی دانش‌آموز را به دنبال داشته باشند، بنابراین لازم است که مولفان کتاب‌های درسی تصاویری را در کتاب قرار دهند تا دانش‌آموزان را درگیر یادگیری کند. این نتیجه، نکته‌ای را بیان می‌دارد که معلمین می‌توانند علاوه بر تصاویر کتاب، از تصاویری مفهومی‌تر برای تدریس خود استفاده کنند تا باعث فعال‌تر شدن دانش‌آموزان شوند.

بر اساس جدول (۳)، ضریب درگیری کتاب از نظر تعداد فعالیت‌ها، ۲ می‌باشد که بیشتر از ۱/۵ است؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که کتاب فراگیر را به انجام فعالیت‌های متعدد فرا می‌خواند. عبدی‌الوار (۱۳۹۳)، نیز به این نکته اشاره دارد که، کتاب تفکر و پژوهش به مهارت محوری و فرایند تفکر توجه بیشتری دارد. البته هر چند این کتاب دارای ضریب درگیری بالاتر از ۱/۵ است و مدام دانش‌آموزان را به تفکر وامی‌دارد ولی اگر علاوه بر فعالیت‌ها، مطالب و اطلاعاتی مرتبط با موضوع نیز در کتاب قرار دهیم تا میزان دانش فراگیران نیز افزایش یابد، مفید خواهد بود. بنابراین مولفان کتاب‌های درسی باید به این امر توجه کنند که فقط توضیحات معلم در کلاس برای یادگیری یک مطلب کافی نیست بلکه باید مطالبی نیز در کتاب کار وجود داشته باشد تا به صورت مکمل به یادگیری بهتر و عمیق‌تر فراگیران کمک کنند. البته گنجاندن اطلاعات زیاد در کتاب‌های درسی به دانش‌آموزان چندان کمکی نمی‌کند، بنابراین هدف ما از گنجاندن مطالب، این نیست که ساختار کلی کتاب تغییر کند، بلکه هدف این است که با حفظ فعالیت محور بودن کتاب، به سطوح دانشی نیز توجه شود.

بر اساس جدول (۴)، ۳/۷٪ از فعالیت‌ها، فعالیت‌های خارج از کلاس و خودارزیابی‌ها به سطح دانش، ۲۵/۹۳٪ به سطح درک و فهم، ۱۴/۸۱٪ به سطح کاربرد، ۷/۴۱٪ به سطح تجزیه و تحلیل، ۱۸/۵۲٪ به سطح ترکیب و ۲۹/۶۳٪ به سطح ارزشیابی اختصاص یافته‌اند. همانطور که مشاهده می‌شود کمترین درصد مربوط به سطح دانش می‌باشد که به عقیده مولفان مقاله، ابتدا باید دانش‌کاری را به فراگیران آموزش دهیم و سپس آن‌ها را به سطوح بالاتر هدایت کنیم که متأسفانه کتاب کار تفکر و پژوهش پایه ششم توجه کمی به سطح دانش داشته است. بعد از سطح دانش کمترین درصد را سطح تجزیه و تحلیل به خود اختصاص داده است، از آنجایی که این کتاب باید دانش‌آموزان را برای تحلیل مسائل روزمره زندگی خود آماده کند ولی مولفان کتاب در تدارک فعالیت‌هایی در این زمینه، برنامه‌ریزی مناسبی نداشته‌اند و کمتر به این سطح پرداخته‌اند. عبدی‌الوار (۱۳۹۳) نیز در پایان‌نامه‌ی خود به این موضوع اشاره می‌کند که، در کتاب

تفکر و پژوهش، تفکر انتقادی و خلاق به میزان کمی توجه شده است. در سطح کاربرد میزان تخصیص اهداف مناسب می‌باشد، زیرا کاربرد مطالب یاد گرفته شده در زندگی از اهداف مهم نظام آموزشی است. میزان توجه کتاب به سطح ترکیب که خلاقیت و نوآوری را به همراه دارد، مناسب و قابل قبول است، زیرا جامعه به افرادی خلاق نیاز دارد به سمت اهداف آرمانی پیش بروند. سطح درک و فهم بعد از ارزشیابی، بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است که در مقایسه با سایر سطوح درصد قابل توجهی می‌باشد. به عقیده مولفان مقاله، اگر مقدار درصد سطح درک و فهم متناسب با سایر سطوح باشد، بهتر خواهد بود. سرانجام سطح ارزشیابی که بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است، حاکی از آن است که کتاب کار تفکر و پژوهش به مهارت ارزشیابی و قضاوت دانش‌آموزان توجه خاصی داشته است. سطح ارزشیابی به عنوان آخرین سطح حیطه شناختی بلوم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که خوشبختانه کتاب به صورت قابل قبولی به آن پرداخته است. کتاب کار تفکر و پژوهش در مقایسه با سایر کتاب‌های درسی که به سطوح بالای حیطه شناختی توجه کمتری دارند، جایگاه بهتری دارد.

یافته‌های حاصل از تحلیل محتوا بر اساس روش رومی و حیطه شناختی بلوم، این واقعیت را برای مولفان کتب درسی آشکار می‌سازد که، در طراحی کتاب کار تفکر و پژوهش ششم ابتدایی به تمامی سطوح حیطه شناختی و فعالیت محور بودن کتاب توجه داشته باشند و معلمان نیز با آگاهی از نتایج این پژوهش، می‌توانند برای جبران نارسایی‌های کتاب درسی، برنامه‌هایی کاربردی طراحی و اجرا کنند.

پیشنهادهای

- به منظور بهبود کیفیت و کمیت کتاب کار تفکر و پژوهش ششم دبستان، پیشنهادات زیر را ارائه می‌دهیم.
۱. به مولفان پیشنهاد می‌شود، به سطح دانش، تجزیه و تحلیل در طراحی و تدوین کتاب کار تفکر و پژوهش پایه ششم توجه کنند و مطالب و فعالیت‌ها را در سطوح مختلف حیطه شناختی تنظیم کنند تا مهارت‌های مختلف را در دانش‌آموزان پرورش دهند.
 ۲. به منظور افزایش ضریب درگیری تصاویر کتاب و دستیابی به یادگیری عمیق‌تر، تصاویر را به گونه‌ای انتخاب کنند که به صورت ارائه انتقالی نباشد.
 ۳. با حضور در مدارس مشاهده کردیم، در تهیه منابع توسط استان، منطقه، مدرسه، معلم و خانواده، گاهی کوتاهی صورت گرفته و یا رسانه قابل دسترس نبوده که تهیه شود. در این راستا پیشنهاد می‌شود در تجزیه و تحلیل فیلم‌ها و کتاب‌های داستان در کتاب کار، قسمت عنوان بصورت خط چین خالی باشد تا معلم بتواند در انتخاب فیلم و داستان برای درس اختیار تام داشته باشد.
 ۴. به آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود، امکانات آموزشی برای درس تفکر و پژوهش از قبیل: کتاب راهنمای معلم، فیلم‌های آموزشی، تصاویر، نوارهای شنیداری، کتاب‌های داستان و غیره، فراهم و به صورت متمرکز در بین معلمان کشور پخش شود.

۵. دوره‌های ضمن خدمت برای معلم‌های پایه ششم ابتدایی، به منظور تدریس بهتر کتاب کار تفکر و پژوهش برگزار شود.
۶. به فعالیت‌های اختیاری کتاب کار تفکر و پژوهش توجه شود و برای تدریس و اجرای هرچه بهتر این فعالیت‌ها برنامه‌ای مناسب و کاربردی تدوین شود.
۷. به معلمان پیشنهاد می‌شود که از طریق تحلیل محتوای کتاب کار تفکر و پژوهش ششم ابتدایی با روش‌های متفاوت، به بهبود و ارتقای سطح کیفی و کمی کتاب درسی کمک نمایند.

منابع

- ایمان، محمد تقی؛ نودشادی، محمودرضا. (۱۳۹۰) تحلیل محتوای کیفی. تهران: پژوهش، سال سوم، شماره‌ی دوم، صص ۴۴-۱۵.
- جعفرخانی، زهره. (۱۳۸۸) تحلیل محتوا کتاب‌های تاریخ دوره راهنمایی بر اساس حیطه شناختی بلوم. دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم رفتاری.
- جعفری هرندی، رضا؛ نصر، احمدرضا و میرشاه جعفری، ابراهیم. (۱۳۸۷) تحلیل محتوا روشی پرکاربرد در مطالعات علوم اجتماعی، رفتاری و انسانی با تاکید بر تحلیل محتوای کتاب‌های درسی. فصلنامه‌ی حوزه و دانشگاه روش شناسی علوم انسانی، سال ۱۴، شماره‌ی ۵۵، صص ۵۸-۳۳.
- دانشور، میترا؛ غلامحسینی، احمد و اسپیدکار، محبوبه. (۱۳۹۱) کتاب کار تفکر و پژوهش پایه‌ی ششم. تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران "سهامی خاص".
- زمانی، بی‌بی‌عشرت؛ دهقانی، مهدی. (۱۳۸۷) میزان فعال و غیرفعال بودن محتوا کتاب هدیه‌های آسمانی و کتاب کار چهارم ابتدایی. پژوهش‌های تربیتی و روانشناختی، سال ۴، صص ۲۲-۱.
- سیدی، محبوبه. (۱۳۸۶) تحلیل محتوا کتاب علوم چهارم ابتدایی بر اساس تکنیک ویلیام رومی و مقایسه محتوا کتاب بر اساس هدف‌های رفتاری حیطه شناختی بلوم. مجله تازه‌های پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، دوره ۱، شماره ۱.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۷) سنجش فرایند و فراورده یادگیری، روشهای قدیم و جدید (ویرایش دوم). تهران: نشر دوران.
- ظفری‌نژاد، عادل. (۱۳۹۲) تحلیل محتوای کتاب درسی. تهران: کوروش.
- عبدی‌الوار، علیرضا. (۱۳۹۳) تحلیل محتوای کتاب تفکر و پژوهش پایه‌ی ششم دبستان براساس ابعاد تفکر از دیدگاه مارزینو. کارشناسی ارشد، دانشگاه هرمزگان، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی.
- کرمی، زهره؛ اسدیگی، پژمان و کرمی، مهدی. (۱۳۹۲) تحلیل محتوای کتاب ریاضی ۱ پایه‌ی اول متوسطه براساس تکنیک ویلیام رومی و حیطه‌ی شناختی بلوم. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، سال ۱۰، دوره ۲، شماره ۱۰، صص ۱۷۹-۱۶۷.

میرزای، رسول عبدالله؛ مهنانی، احسان. (۱۳۹۲) تحلیل محتوای کتاب شیمی سال دوه دبیرستان در مفاهیم ترکیبات یونی و کووالانسی با استفاده از روش ویلیام رومی. سمنان، هشتمین سمینار شیمی ایران، دانشکده‌ی شیمی، ۶ و ۷ شهریور.

نیک نفس، سعید. (۱۳۹۲) نقش تحلیل محتوا در فرآیند آموزش و طراحی کتاب‌های درسی. تهران، مجله‌ی جهانی - رسانه، دوره ۸، شماره ۲، صص ۱۵۰-۱۲۴.

Grigorenko, E. L. & Sternberg, R. J. (۱۹۹۵). Think styles. In: D. H. Saklofsky & M. Zeidner (Eds). International hand book of personality and intelligence. New York: plenum Press.

Rummy, W. (۱۹۶۸). Inquiry techniques for teaching science. Publisher : Prentice Hall.

Surf and download all data from SID.ir: www.SID.ir

Translate via STRS.ir: www.STRS.ir

Follow our scientific posts via our Blog: www.sid.ir/blog

Use our educational service (Courses, Workshops, Videos and etc.) via Workshop: www.sid.ir/workshop